

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	24.11.2019
Received / Makale Geliş	12.09.2019	Published / Yayınlanma	25.11.2019

VASITALI VE VASITASIZ VERGİLERİN TÜRKİYE EKONOMİSİNE YANSIMALARI¹

EFFECTS OF DIRECT AND INDIRECT TAXES ON TURKISH ECONOMY

Dr. Arş. Gör. İrem ERASA AKÇA

Hakkari Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Hakkari / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0001-5191-2630

Öğr. Gör. Nagihan ÖZKANCA ANDIÇ

Pamukkale Üniversitesi, Kale Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü, Denizli / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0003-4028-264X

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1567>

Reference: Erasa Akça, İ. & Özkanca Andıç, N. (2019). Vasıtalı ve vasıtasız vergilerin türkiye ekonomisine yansımaları. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(44), 3630-3635.

ÖZET

Devletin egemenlik gücünün göstergelerinden biri olarak bilinen vergiler, geçmişten günümüze kadar popülerliğini koruyan en temel kamu finansman aracıdır. Harcamaların karşılığı olarak görülmesi vergilerin klasik fonksiyonunu oluşturmakta, makroekonomik hedefleri sağlamak üzere kullanımı ise ekonomik amaca hizmet etmektedir. 1929 yılında yaşanan büyük buhran sonrası büyüme ve istihdam hedeflerine ulaşılma arzusuyla vergilerin araç olarak kullanılması maliye literatüründe fonksiyonel maliye kavramını gündeme getirmiştir. Süregelen yıllarda vergilerin miktar ve bileşiminde değişiklikler yapmak suretiyle vergi politikaları oluşturulmuştur.

Kamu harcamalarına karşılık alınan vergilerin bilinen en eski tasnifi vasıtalı (dolaylı)- vasıtasız (dolaysız) vergi şeklindedir. Bu tasnif yapılırken çeşitli kriterler göz önünde bulundurulmuş ve tartışmalar genelde vergi yükü ve adaleti etrafında şekillenmiştir. Yapılan ayırım çerçevesinde oluşturulan politikaların Türkiye ekonomisi üzerindeki etkileri çalışmada dönemler itibariyle yerini almıştır.

Anahtar Kelimeler: Vergi, Dolaylı Vergi, Türk Ekonomisi

ABSTRACT

Taxes, which are known as one of the indicators of the sovereign power of the state, are the most basic public financing instruments that have maintained their popularity from past to present. It is the classical function of taxes to be seen as the equivalent of expenditures, and its use to provide macroeconomic targets serves an economic purpose. After the Great Depression in 1929, the use of taxes as a means of achieving the goals of growth and employment has brought the concept of functional finance to the agenda in the literature of Finance. Tax policies have been established by making changes in the amount and composition of taxes in the ongoing years.

The oldest known classification of taxes levied on public expenditures is indirect - direct tax. Various criteria were taken into account when this classification was made, and the debate was generally shaped around tax burden and fairness. The effects of the policies created within the framework of the distinction on the Turkish economy have taken place in the study period.

Key Words: Tax, Indirect Tax, Turkish Economy

1. GİRİŞ

Zaman içerisinde gelişen anlayışlar doğrultusunda devlete görevler yüklenmiş ve bu görevleri gerçekleştirmesi adına kanunlarla dayanak oluşturduğu bir takım kaynaklar tanınmıştır. Bu

¹ Bu çalışma, 6-8 Eylül 2019 tarihlerinde Şanlıurfa'da düzenlenen 1. Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar ve Araştırmalar Kongresi'nde sunulmuştur.

kaynaklardan en önemlisi ve bilineni vergi gelirleridir. Ülkede dönemler halinde uygulanan vergiye ilişkin politikalar bütünü ise vergi sistemlerini oluşturmaktadır. Uygulanacak olan sosyal ve ekonomik politikaların sağlıklı olması vergi sisteminde yer alan vergilerin özellikleri itibariyle sınıflandırılmasını gerektirmektedir. Türk vergi sisteminde de vergilerin sayıca fazla olması ve birbirinden farklı özellik barındırmaları nedeniyle sınıflandırmaya başvurulmaktadır. Bilinen en eski sınıflandırma olan ekonomik faaliyetle ilgisinin göz önüne alınarak oluşturulduğu vasıtalı-vasıtasız vergi ayrımı ülkemizde etkisini hissettirmektedir.

Bu çalışmada vergi kavramı tanımlanmış, Türk vergi sisteminde kullanılan tasniflere kısaca değinildikten sonra vasıtalı vasıtasız vergilerin üzerinde durulmuştur. Ayrıca söz konusu ayrımın ekonomiye yansımaları aktarılmıştır.

2. VERGİ KAVRAMI

“Vergi” kelimesi özünde Türkçe bir kelime olmakla birlikte yabancı dillerdeki karşılıklarına bakıldığı zaman Fransız dilinde “impôt”, İngiliz dilinde “tax” ve Alman dilinde “steuer” kelimelerine karşılık gelmektedir. Eski çağlarda vergi, galip ve mağdurlar arasında borç alacak ilişkisinde ödenmesi gereken borç olarak bilinmektedir. Herhangi bir nedenle galip olanlar, mağlup durumda olanların elde etmiş oldukları kazançların bir kısmına el koymakta, bir nevi haraç olarak vergiye başvurulmaktadır (Akdoğan, 1989: 98). Bunun yanı sıra üst düzey yöneticilerden olan krallar ve derebeylerine verilen hediye ve yapılan yardımlar da vergilerin karşılığını oluşturmaktadır. Bu özellikteki vergiler, kamu hizmetlerinin çeşitlendiği dönemlere kadar hükümdarlığın temel geliri olarak kabul görmektedir.

Ne zaman, nerede ve ne şekilde ortaya çıktığına dair tam olarak bilgi sahibi olmadığımız vergi kavramı, tarihi ve sosyal bir yapıya sahiptir (Erginay, 1987: 28). Kavramın zaman içerisindeki evrimsel gelişimine bakıldığında hemen hemen her dönemde cebir-zorunluluk kelimelerinin karşılığı halinde kullanıldığı görülmektedir (Nadaroğlu, 1974: 274). Bu durumun ilk örneğini 1793 tarihli Fransız Anayasası “Herkesin Devlet masraflarına iştiraki mukaddes bir vazifedir.” şeklindeki ifadesi oluşturmaktadır (Sayar, 1975: 78). Osmanlı İmparatorluğu’nda da vergi kavramı Batı ülkelerine paralel bir şekilde karşılık bulmaktadır.

Cumhuriyet Dönemi’nde vergi kavramı nitelik itibariyle koşullara uygun hale getirilerek kullanılmakta, kamu hizmetlerinin finansmanını sağlamak üzere temel kaynak olarak görülmektedir. Ayrıca çıkarılan anayasalar dayanak alınarak üzerinde çeşitli tanımlamalara gidilmektedir. Anayasaların yanı sıra bazı yazarlar da vergi kavramına açıklık getirecek tanımlamalar oluşturmaktadır. Bunlardan en bilinen ikisi şu şekildedir;

Lucien Mehl’e göre; “Vergi; özel hukuk, kamu hukuku tüzel kişileri ile özel kişilerden, devletin kamu görevlerini yerine getirmek için belli bir karşılığı olmaksızın, otorite yolu ile, mükellefin ödeme güçlerine göre alınması gerekli olan tutarlardır.” (Nadaroğlu, 1974: 278),

Haller’e göre; ““Kamu hizmetleri ile herhangi bir şekilde ilişki haline getirilmeksizin zorunlu bir mali yüküm olarak tahsil edilen ve siyasi karar aşamasında çoğunluğun lehine göre belirlenen kamu görevlerinin gerçekleştirilmesine yardımcı bulunan bir araçtır.” (Turhan, 1998: 21).

Vergi kavramı, çeşitli iktisadi düşünce akımlarınca da tanımlanmaktadır. Klasik iktisadi düşünce akımına göre vergi; “bireylerden kamu harcamalarını karşılamak üzere, cebri, nihai ve karşılıksız olarak alınan parasal yükümlülüktür.” Keynesyen iktisadi düşünce akımına göre vergi ise; ekonomide dengeyi oluşturmak üzere kamu harcamaları ile birlikte kullanılan bir araçtır.

Ülkemizde vergi kavramı anayasal hükümler çerçevesinde yerini almaktadır. 1982 Anayasasının 73. Maddesinde “Vergi Ödevi” başlığı altında yer alan hükümler;

“Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.

Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.

Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Bakanlar Kuruluna verilebilir.” şeklindedir.

Anayasada yer alan maddelerden de anlaşılacağı üzere vergi; mali, ekonomik ve sosyal amaca hizmet etmek üzere toplanmaktadır. Toparlayacak olursak vergi, devletin egemenlik gücüne dayanarak kanunda yer alan hükümlerce kamu harcamalarının finansmanının sağlanmasının yanı sıra ekonomik, sosyal ve mali amaçlı olmak üzere ödeme gücüne oranlı toplanan cebri yükümlülüklerdir.

3. TÜRK VERGİ SİSTEMİNDE VERGİLERİN SINIFLANDIRILMASI

Toplumun tamamını ilgilendiren mali araç olma özelliği vergiyi diğer kamu gelirlerinden ayıran en büyük özelliktir. Devletin yüklenmiş olduğu görevlerin yerine getirilmesi amacıyla başvuru kamu gelirleri içerisinde hemen hemen her dönem yüzde 70’lik payı bulunmaktadır. Zorunlu ve cebri olma özelliği vergiyi en sağlam kamu geliri haline getirmektedir. Vergilerin önemi ve çok sayıda olması bunların tasnifini zorunlu hale getirmektedir. Kullanılan tasnif; kaynağına göre, ekonomik faaliyetlerle ilgisine göre, verginin hesaplanmasına göre ve uygulanan oranlara göre şekillenmektedir.

3.1. Kaynağına Göre Vergiler

Türk vergi sisteminde kaynağına göre vergi sınıflandırma kapsamında gelir, servet ve harcama vergileri yer almaktadır. Bu ayırmada matrahın niteliğine bakılmaktadır. Vergi matrahını gelir oluşturuyorsa gelir üzerinden alınan vergiler, matrahı servet oluşturuyorsa servet üzerinden alınan vergiler, vergi matrahını harcamalar oluşturuyorsa harcamalar üzerinden alınan vergilerden söz edilmektedir (Erdem, Şenyüz ve Tatlıoğlu, 2003: 90). Bu çerçevede gelir üzerinden alınan vergiler kapsamına gelir ve kurumlar vergisi, harcamalar üzerinden alınan vergiler kapsamına katma değer ve özel tüketim vergisi, servet üzerinden alınan vergiler kapsamına ise emlak ve veraset ve intikal vergisi girmektedir.

3.2. Ekonomik Faaliyetlerle İlgisine Göre Vergiler

Ekonomik faaliyete ilişkin yapılan ayırım vasıtalı ve vasıtasız vergiler şeklinde olmakla birlikte bilinen en eski ayırımın örneklerindedir. Vergilerin bu şekilde tasnifinin yapılmasına dair birçok görüş mevcuttur. Bunlardan kabul göreni yansıma ölçütü ve verginin sürekliliğidir (Nadaroğlu, 1974: 336). Yansıma ölçütüne göre ki en çok kullanılanı budur; vergiyi ödeyen kanuni yükümlü ödemiş olduğu vergiyi kısmen veya tamamen başka bir yükümlüye devredemiyorsa bu durumda vasıtasız vergilerden bahsedilmektedir. Ödenmiş olan vergi çeşitli piyasa koşullarında bir diğer yükümlüye devredilebiliyorsa bu durumda vasıtalı vergi adını almaktadır (Aksoy, 1984: 344). Verginin sürekliliği ölçütünde; belirli bir takvim yılı içerisinde elde edilen gelirin süreklilik ve düzen içermesi bu vergilerin vasıtasız vergi olduğu, devamlılık arz etmeyen, üretilen malın alış-veriş aşamasında mülkiyet değişimi esnasında vergilendirilmesi durumunda söz konusu olan vergilerin vasıtalı vergiler olduğu söylenmektedir (Muter, 1998: 144). Vergilerin nispi fiyatlar üzerindeki etkisi de vasıtalı-vasıtasız vergi tasnifinde kullanılan bir kriterdir. Buna göre, nispi fiyatları değiştirmeyen vergiler vasıtasız, değiştiren vergiler ise vasıtalı vergilerdir. Ayrıca vasıtasız vergilerin genel fiyat düzeyini direkt etkilemediği, vasıtalı vergilerin ise doğrudan etkilediği söylenebilmektedir (Herber, aktaran: Odabaşı 2007: 37).

Türk vergi sisteminde vasıtasız vergiler;

- ❖ Gelir Vergisi
- ❖ Kurumlar Vergisi
- ❖ Veraset ve İntikal Vergisi
- ❖ Emlak Vergisi
- ❖ Motorlu Taşıtlar Vergisi şeklindedir.

Türk vergi sisteminde vasıtalı vergiler ise;

- ❖ Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergiler
- ❖ Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi
- ❖ Ek Vergi
- ❖ Taşıtlar Alım Vergisi
- ❖ Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi

- ❖ Damga Vergisi
- ❖ Harçlar
- ❖ Dış Ticaretten Alınan Vergiler
- ❖ Gümrük Vergisi
- ❖ Akaryakıt Gümrük Vergisi
- ❖ Tek ve Maktu Vergi
- ❖ İthalde Alınan Katma Değer Vergisi şeklinde yer almaktadır.

Vasıtalı vergiler vergi yükümlüsünün şahsi durumlarını göz önüne almamakla birlikte, üretim-tüketim ve değişim zincirine dayanmaktadır. Mal ve hizmetlerin harcandıkları anda fiyatların içine gizlenmiş halde vergiye tabi tutulurlar (Erginay, 1987: 121).

Mali literatürde kabul gören görüş, vergi verimi açısından vasıtalı vergilerin vasıtasız vergilere nazaran ekonomideki değişimlerden daha fazla etkilendiği yönündedir. Öyle ki, vasıtasız vergiler kanunda önceden belirtilen tarifeler üzerinden tarh ve tahsil edilmektedir. Bu yönüyle ortaya çıkacak herhangi bir ekonomik krizden etkilenmesi, vasıtasız vergilere göre daha geç sürede gerçekleşmektedir.

Vasıtasız vergilerin sistemde etkin işleyişi sağlam temellere dayanan bir vergi idaresini gerekli kılmaktadır. Etkin ve verimli işleyiş vergi kaçakçılığını azaltmakta ve gerçekleşen vergi tahsil tutarları beklenen değerlerin üzerinde yer almaktadır. Vasıtalı vergilerde ise talep esnekliği yüksek olan mal ve hizmetler hariç vergi kaçırma mümkün olmadığı için vergi hasılatı etkilenmemektedir (Kanlı, 2007: 48-49).

3.3. Verginin Hesaplanması Yöntemine Göre Vergiler

Vergilerin hesaplanmasında iki matrah tasnifi söz konusudur. Bunlar; spesifik ve advalorem vergi şeklindedir. Verginin matrahi vergiye konu olan şeyin değeri üzerinden hesaplanıyor ve bu matraha oransal vergi uygulanıyorsa bu durumda advalorem vergiden söz edilmektedir. Vergi matrahi vergi konusu malın miktarı ve hacmi üzerinden hesaplanmaktaysa bu tür vergilere spesifik vergi adı verilmektedir. Türk vergi sisteminde advalorem vergilerin örneğini; gelir vergisi, kurumlar vergisi, harcama ve gümrük vergileri oluşturmaktadır. Spesifik vergilerin örneğini ise maktu resim ve harçlar oluşturmaktadır (Muter, 1998: 143).

3.4. Uygulanan Oranlara Göre Vergiler

Ödenecek vergilerin hesaplanması için vergi matrahlarına, belirlenen vergi tarifeleri uygulanmaktadır. Uygulamada olan üç çeşit vergi tarifesidir. Bunlar; artan oranlı, azalan oranlı ve düz oranlı tarifelerdir. Artan oranlı vergi tarifesinde, matrah yükseldikçe uygulanan vergi oranı da yükselmektedir. Artan oranlı vergi tarifesinin tam tersi olan azalan oranlı tarifede matrah arttıkça vergi oranı azalmaktadır (Aktan, 2002). Düz oranlı tarifede ise matrahın her düzeyine uygulanacak olan vergi oranı sabittir. Matrah miktarındaki artış vergi miktarındaki artış ile sonlanmaktadır (Şentürk, 2006: 19).

4. TÜRK VERGİ SİSTEMİNDE VASITALI VE VASITASIZ VERGİLERİN MEVCUT GÖRÜNÜMÜ

Türk vergi sisteminde vasıtalı ve vasıtasız vergiler ayrımı bulunmaktadır. Vasıtalı vergiler; dahilde alınan vergiler, uluslararası ticaret ve muameleler üzerinden alınan vergiler, damga vergisi ve harçlardan, vasıtasız vergiler ise gelir, kazanç ve mülkiyet üzerinden alınan vergilerden, meydana gelmektedir. Burada herhangi bir muamele yapılmasına lüzum yoktur. Bu vergilerin alınma nedeni, gelir ya da kazancın elde edilmesi ya da servete sahip olmaktır. Bu vergilerde mükellefin kimliği net bir şekilde bilindiğinden sebep olduğu ekonomik, sosyal ve siyasi etki daha belirgin gözlemlenmektedir (WEB_1).

İlk olarak Türkiye’de vasıtasız vergilerin şematik yapısına değinilmelidir. İki ana başlık altında gelir ve kazançlar üzerinden alınan Gelir ve Kurumlar Vergisi ile mülkiyet üzerinden alınan Veraset ve İntikal Vergisi, Motorlu Taşıtlar Vergisi, Emlak ve Çevre Temizlik Vergileri şeklinde tasnif edilmektedir.

Vasıtalı vergiler dört başlık altında tasnif edilmektedir. Bunlardan ilki dahilde alınan mal ve hizmet vergileridir. Bu başlık kendi içerisinde; Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi, Özel Tüketim Vergisi, Banka Ve Sigorta Muameleleri Vergisi, Şans Oyunları Vergisi ve Özel İletişim Vergisi olarak yer

almaktadır. İkinci başlık Damga Vergisi, üçüncü başlık Harçlar ve son başlık ise uluslararası ticaret ve muamelelerden alınan vergilerdir. Uluslararası ticaret ve muamelelerden alınan vergiler de kendi içerisinde Gümrük Vergisi ve İthalde Alınan Katma Değer Vergisi olmak üzere ayrılmaktadır (TÜSİAD, 2012: 36).

Ülkemizde vasıtalı vergilerin toplam vergi gelirleri içerisindeki payı 1950 yılında yüzde 64, 1960 yılında yüzde 60,8, 1970 yılında yüzde 62, 1980 yılında yüzde 37, 1990 yılında yüzde 48, 2000 yılında yüzde 59, 2010 yılında yüzde 68 ve 2018 yılında yüzde 62 oranında gerçekleştiği bilinmektedir. Görüldüğü üzere vasıtalı vergilerin toplam vergi gelirleri içerisindeki yıllar itibarıyla yüksek seyreden oranı korunmuş, onar yıllık verilerde en düşük 1990 yılında yüzde 48 oranında kalmıştır. Vasıtalı vergilerin toplam vergi gelirleri içerisindeki payının yüksek olması Katma Değer Vergisi (KDV) ve Özel Tüketim Vergisi (ÖTV)'deki gelişimlere bağlanabilmektedir.

Vergi yükünün yarısından fazlası ÖTV ve KDV'den oluşmaktadır. Mükellefin ödeme gücünden bağımsız herkesten eşit oranda alınmaktadır. ÖTV'de en büyük pay petrol gelirleri ve sonrasında alkol ve tütünden alınan vergilere aittir (WEB_1).

Vasitasız vergilerin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) içerisindeki payına bakıldığında Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) ortalamasının yüzde 22,8 olduğu, ülkemizde ise bu oranın yüzde 13,5 ile ortalamanın alt düzeyinde yer aldığı bilinmektedir. Vasıtalı vergilerin GSYH içerisindeki payına bakıldığında ise OECD ortalamasının yüzde 11 olduğu, ülkemizde ise bu oranın OECD ortalamasının 1,4 fazlası olan yüzde 12,4 düzeyinde olduğu bilinmektedir.

Türkiye'de vasıtalı vergilerin payı yüksektir fakat bu durum vasitasız vergilere ait gelirlerin istenilen düzeyde olmamasından kaynaklanmaktadır (VOIKR, 2014: 6-8).

5. SONUÇ

Temel makroekonomik hedeflere ulaşmanın yanı sıra kamu giderlerinin temel finansman aracı olan vergiler, ekonomide siyasal, sosyal ve ekonomik sonuçlar yaratmaktadır. Uygulanan vergi politikalarının tümünü içeren vergi sisteminden beklenen, vergi yükünün adil dağılımını sağlaması, ekonomik büyüme ve kalkınmayı desteklemesi şeklindedir.

Vergi sistemlerinde yapılan tasniflerden en eskisi olan vasıtalı vasitasız vergiler ekonomide üretim, tüketim, istihdam, yatırım ve tasarruf değerlerini yakından etkilemektedir. Bu yüzden bu iki vergi ayrımının birbirine oranı önem arz etmektedir. Olması istenilen bu iki verginin oranca birbirine yakın olmasıdır. Bilindiği üzere toplam vergi gelirleri içerisindeki vasıtalı vasitasız vergilerin payı ülkelerin vergilemede adalet durumu hakkında göstere olarak kabul edilmektedir. Gelişmiş ülkelerde bu durum vasitasız vergilerin üstünlüğü ile sonuçlanmaktadır. Ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde ise vasitasız vergilerin payı vasıtalı vergilerin altında seyretmektedir.

Türk vergi sistemi incelendiğinde özellikle 1980 yılı sonrasında vasıtalı vergilerin payının hemen hemen her dönemde vasitasız vergilerin üzerinde seyrettiği görülmektedir. Öyle ki OECD ülkelerinde vasıtalı vergiler yüzde 30 seviyelerinde iken ülkemizde bu oran yüzde 60'ın altında gerçekleşmemektedir. Bu şekilde gerçekleşmesinin pek çok nedeni bulunsa da en belirginini tahsilatının kolay ve ekonomik krizlere uyumunun yüksek oranda olması yönündedir. Vasıtalı ve vasitasız vergiler kendi bünyesinde üstünlük ve olumsuz yanlar barındırır da istenilen bu iki verginin arasında dengenin sağlanmasıdır. Ekonomide belirlenen amaç vergi yükünün adil dağılımının sağlanması ise bu durumda yapılması gereken vasıtalı vergilerin payının toplam vergi gelirleri içerisinde azaltılmasıdır.

KAYNAKÇA

- AKDOĞAN, A. (1989). *Kamu Maliyesi*. Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası, Ankara.
- AKTAN, C.C. (2002). *Gelir Dağılımında Adaletsizlik Ve Yoksulluk Sorunu İle Mücadelede Vergi Tarifesinin Belirlenmesi: Artan Oranlı Mı, Yoksa Düz Oranlı Vergiler Mi? Yoksullukla Mücadele Stratejileri*, Ankara: Hak-İş Konfederasyonu.
- AKSOY, Ş. (1984). *Kamu Maliyesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- ERDEM, M., ŞENYÜZ, D. ve TATLIOĞLU, İ. (2003). *Kamu Maliyesi*. 3. Basım, Bursa: Ekin Kitabevi.

- ERGİNAY, A. (1987). *Kamu Maliyesi*. 12. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi.
- KANLI, M. (2007). *Dolaylı Vergiler ve Kayıt Dışı Ekonomi*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı Maliye Teorisi Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- MUTER, N. B. (1998). *Vergi Teorisi*, 2.Baskı, Manisa: Emek Matbaacılık.
- NADAROĞLU, H. (1974). *Kamu Maliyesi Teorisi*, 1. Baskı, İstanbul: Sermet Matbaası.
- ODABAŞI, C. (2007). *Vergileme ve Firma Davranışları: Türkiye Otomobil Piyasası*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Politikası Bilim, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ONUNCU KALKINMA PLANI 2014-2018 [VÖİKR] (2014). Vergi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.
- SAYAR, N. (1975). *Kamu Maliyesi I-II*, 5. Baskı, İstanbul: Sermet Matbaası.
- ŞENTÜRK, S. H. (2006). *Vergilemede Adalet İlkesine Karşı Düz ve Artan Oranlı Vergiler*, Çimento İşveren, Ekim.
- TURHAN, S. (1998). *Vergi Teorisi ve Politikası*. Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 6.Baskı, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞ İNSANLARI DERNEĞİ [TÜSİAD] (2012). Dolaylı ve Dolaysız Vergilerin Türk Mali Sistemi İçindeki Yeri: Siyasal, Sosyal ve Ekonomik Sonuçları, Ekim.
- TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI, (1982). Kabul Tarihi: 18.10.1982, Yayımlanma Tarihi: 9.11.1982, Kanun Numarası:2709.
- WEB_1 www.seffaflik.org. Erişim Tarihi: 20.08.2019